

Datum van
inontvangstneming

:

04/07/2017

Zaak C-308/17**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

29 mei 2017

Verwijzende rechter:

Oberster Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

25 april 2017

Verwerende partij en verzoekende partij in Revision:

Helleense Republiek

Verzoekende partij en verwerende partij in Revision:

[REDACTED]

[OMISSIS]

Het Oberste Gerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Oostenrijk) heeft [OMISSIS] in de zaak van verzoekende partij, dr. [REDACTED] [OMISSIS] Wenen, [OMISSIS] tegen de verwerende partij, de Helleense Republiek [OMISSIS], betreffende een vordering ten belope van 28 673,42 EUR, te vermeerderen met rente en kosten, op het buitengewone beroep in Revision dat de verwerende partij heeft ingesteld tegen de beslissing in hoger beroep van het Oberlandesgericht Wien (regionale appelrechter Wenen, Oostenrijk) van 25 februari 2016 – [OMISSIS] waarbij de beslissing van het Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (rechter in eerste aanleg voor civiele zaken Wenen, Oostenrijk) van 8 januari 2016 [OMISSIS] is gewijzigd – met gesloten deuren de volgende

B e s l i s s i n g

gewezen:

A. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen: **[Or. 2]**

Dient artikel 7, punt 1, onder a), van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken aldus te worden uitgelegd

1. dat voor de vaststelling van de plaats van uitvoering in de zin van deze bepaling beslissend is wat daaromtrent voor het eerst contractueel is afgesproken, ook al gaat het – zoals in casu – om een vordering die meermaals krachtens overeenkomst is overgegaan?

2. dat de feitelijke plaats van uitvoering in het geval waarin nakoming wordt gevorderd van een verbintenis tot inachtneming van de voorwaarden van een staatsobligatie zoals die welke in casu door de Helleense Republiek is uitgegeven – of waarin schadevergoeding wordt gevorderd omdat deze verbintenis niet wordt nagekomen – reeds komt vast te staan door de bijschrijving van rente over deze staatsobligatie op een rekening die wordt aangehouden door een houder van een binnenlandse effectenrekening?

3. dat de omstandigheid dat een juridische plaats van uitvoering in de zin van artikel 7, punt 1, onder a), van de verordening is komen vast te staan door wat daaromtrent voor het eerst contractueel is afgesproken, eraan in de weg staat dat wordt aangenomen dat door de daaropvolgende feitelijke uitvoering van een overeenkomst een – nieuwe – plaats van uitvoering in de zin van die bepaling komt vast te staan?

B. [schorsing van de procedure] [OMISSIS]

M o t i v e r i n g:

Verweerster, de Helleense Republiek, heeft staatsobligaties uitgegeven. Het rechtsgeding heeft betrekking op de vorderingen van verzoeker tot inachtneming en toepassing van de emissievoorwaarden alsook tot schadevergoeding wegens de niet-inachtneming daarvan. In de huidige stand van de procedure dient **[Or. 3]** te worden verduidelijkt of de Oostenrijkse rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt, internationaal bevoegd is. De rechtsvordering is ingesteld na 10 januari 2015, zodat verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: „Brussel I bis-verordening”) van toepassing is op grond van artikel 66, lid 1, van deze verordening. Voor de toetsing van de internationale bevoegdheid is om te beginnen van belang wat in het verzoekschrift wordt vermeld. Het staat de rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt, tevens vrij om zijn internationale bevoegdheid te onderzoeken in het licht van alle informatie waarover hij beschikt, waaronder in voorkomend geval de voor de bevoegdheid relevante betwistingen van de verwerende partij, voor zover dit niet buiten het bestek van het geschil over de bevoegdheid valt (arrest Hof in zaak C-375/13, ██████████ EU:C:2015:37, punten 62 e.v.).

I. Feiten van het geding op grond van de uiteenzetting van partijen

Verzoeker heeft via een Oostenrijkse depotbank staatsobligaties van de Helleense Republiek met een nominale waarde van 35 000 EUR gekocht. Deze aankoop heeft plaatsgevonden door middel van een overeenkomst van lastgeving tussen verzoeker en de depotbank. Verzoeker stelt dat hij de houder is van een bij de depotbank aangehouden Oostenrijkse effectenrekening, en dat hij de eigenaar is van de staatsobligaties die op deze effectenrekening zijn bijgeschreven. De staatsobligaties zijn effecten aan toonder die de houder ervan recht geven op terugbetaling op de vervaldatum en op stipte betaling overeenkomstig de emissievoorwaarden.

Tussen verzoeker en de Helleense Republiek bestaat geen contractuele verhouding. De verwerende staat heeft in Griekenland staatsobligaties naar Grieks [Or. 4] recht uitgegeven die zijn verhandeld op de beurs van Athene. Ook op de door verzoeker gekochte staatsobligatie was het Griekse recht van toepassing. De verwerende staat heeft de staatsobligaties uitgegeven als gedematerialiseerde (girale) effecten. Deze zijn geregistreerd in het girale stelsel van de Griekse centrale bank, dat gebaseerd is op rekeningen op naam van de verschillende deelnemers aan het stelsel. De deelnemers aan het stelsel moeten worden toegelaten door de gouverneur van de Griekse centrale bank. Op grond van artikel 6, lid 4, van de Griekse wet nr. 2198/1994 wordt een obligatie op de rekening van de betrokken deelnemer geplaatst door bijschrijving. Dienovereenkomstig zijn in eerste instantie de deelnemers aan het girale stelsel van de Griekse centrale bank houders van de in het geding zijnde staatsobligatie en dus schuldeisers geworden. Dat vloeit ook voort uit de emissievoorwaarden. Weliswaar kunnen de deelnemers aan het girale stelsel van de Griekse centrale bank op grond van artikel 6, lid 2, van de Griekse wet nr. 2198/1994 aan derden (beleggers) rechten met betrekking tot de obligatie in kwestie toekennen, maar een dergelijke rechtshandeling werkt enkel tussen de partijen daarbij en heeft nadrukkelijk geen rechtsgevolgen ten voordele of ten nadele van de Helleense Republiek.

Op 23 februari 2012 heeft Griekenland wet nr. 4050/2012 houdende „bepalingen tot wijziging, met toestemming van de obligatiehouder, van effecten die door de Griekse staat zijn uitgegeven of worden gewaarborgd” vastgesteld. Op grond van deze wet wordt aan de houders van bepaalde Griekse staatsobligaties een herstructureringsaanbod gedaan. Tevens is een herstructureringsbeding ingevoegd dat het mogelijk maakt om met een gekwalificeerde meerderheid van het uitstaande kapitaal te besluiten tot een wijziging van de oorspronkelijke emissievoorwaarden, die in dat geval ook geldt voor de minderheid. Na vaststelling van deze [Or. 5] wet heeft de verwerende staat de obligaties van verzoeker geconverteerd, waardoor de oorspronkelijke staatsobligaties zijn geruild tegen nieuwe staatsobligaties met een lagere nominale waarde.

II. Toepasselijke bepalingen van Unierecht

Artikel 7, punt 1, onder a), van de Brussel I bis-verordening luidt:

„AFDELING 2

Bijzondere bevoegdheid

Artikel 7

Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, kan in een andere lidstaat voor de volgende rechten worden opgeroepen:

1. a) ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst, voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd;

b) [...]”

III. Conclusies en argumenten van partijen

Verzoeker vordert van de Helleense Republiek de betaling van 28 673,42 EUR. Hij stelt dat hij behalve op de rente recht heeft op de terugbetaling van de door hem gekochte staatsobligaties op de vervaldatum van 20 februari 2012. De Helleense Republiek heeft het recht geschonden door dit na te laten. Zij heeft eigenmachtig een verplichte conversie doorgevoerd en is aldus op onrechtmatige wijze tekortgeschoten in de nakoming van haar uit de oorspronkelijke obligaties voortvloeiende verbintenis jegens verzoeker. Tot het tijdstip van de conversie heeft de Helleense Republiek de rente steeds overgemaakt op de rekening die verzoeker aanhoudt binnen het rechtsgebied van het Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien, waarbij de zaak aanhangig is gemaakt. Teneinde [Or. 6] zijn schadebepaalkingsplicht na te komen, heeft verzoeker de geconverteerde obligaties voor 7 831,58 EUR verkocht, zodat hij 28 673,42 EUR schade heeft geleden. Hij doet zijn vordering uitdrukkelijk steunen op zijn recht op de inachtneming van de emissievoorwaarden en vordert schadevergoeding omdat de Helleense Republiek niet heeft voldaan aan de contractuele emissievoorwaarden.

De verwerende Helleense Republiek heeft als exceptie opgeworpen dat internationale bevoegdheid ontbreekt. Met name zijn volgens haar de voorwaarden van artikel 7, punt 1, van de Brussel I bis-verordening niet vervuld. Tussen partijen bestaat geen contractuele of daarmee vergelijkbare verhouding. Op de staatsobligaties is het Griekse recht van toepassing. Schuldeisers ter zake van de staatsobligaties zijn de deelnemers aan het girale stelsel van de Griekse centrale bank, en verzoeker behoort niet daartoe. Uit de Griekse wet nr. 2198/1994 en de emissievoorwaarden vloeit voort dat de Helleense Republiek

aan haar contractuele verplichting tot aflossing van kapitaal en betaling van rente dient te voldoen jegens haar schuldeisers in Athene (Griekenland).

IV. Voorafgaande procedure

De rechter in eerste aanleg (Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien) heeft het beroep verworpen wegens het ontbreken van internationale bevoegdheid.

De rechter in tweede aanleg (Oberlandesgericht Wien) heeft de beslissing van de rechter in eerste aanleg gewijzigd. Hij heeft de excepties van relatieve en internationale bevoegdheid verworpen. Volgens hem doet verzoeker zijn recht niet steunen op een Griekse wetgevingshandeling als zodanig, maar op de oorspronkelijke emissievoorwaarden. Verzoeker stelt dat de Helleense [Or. 7] Republiek haar uit de obligatie voortvloeiende contractuele verbintenissen niet nakomt, en voert dus (eveneens) aan dat de rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt, internationaal bevoegd is op grond van artikel 7, punt 1, onder a), tweede alternatief, van de Brussel I bis-verordening. Volgens deze bepaling is voor de internationale bevoegdheid beslissend op welke plaats de verbintenis in kwestie had moeten worden uitgevoerd. Beide partijen zijn ervan uitgegaan dat het Griekse recht van toepassing is op de uit de oorspronkelijke obligaties voortvloeiende verbintenis. Op grond van artikel 321 van het Griekse burgerlijk wetboek dient bij een geldschuld de woonplaats van de schuldeiser te worden aangemerkt als de plaats van uitvoering. Aangezien verzoeker zijn woonplaats heeft in Oostenrijk, bevindt ook de plaats van uitvoering zich in dit land.

Tegen deze beslissing heeft de Helleense Republiek een hogere voorziening ingesteld bij het Oberste Gerichtshof.

V. Bevoegdheid tot indiening van een verzoek om een prejudiciële beslissing

In casu is de kwestie van de vaststelling van de plaats van uitvoering in de zin van artikel 7, punt 1, onder a), van de Brussel I bis-verordening van aanzienlijk belang voor de beoordeling van de internationale bevoegdheid van de rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt, zodat het volgens de verwijzende rechter gerechtvaardigd is een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen.

VI. Motivering van de prejudiciële vragen

1.1. Voor de toepasselijkheid van artikel 7, punt 1, onder a), van de Brussel I bis-verordening hoeft niet per se een overeenkomst te zijn gesloten. Noodzakelijk is evenwel dat het bestaan van een verbintenis wordt vastgesteld, aangezien de bevoegdheid van de rechter op grond van deze bepaling afhangt van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd. Voor de toepassing van de in voormelde bepaling neergelegde bijzondere bevoegdheidsregel voor verbintenissen [Or. 8] uit overeenkomst is derhalve vereist dat een door een persoon jegens een andere persoon vrijwillig

aangegane verbintenis kan worden aangewezen waarop de vordering van de verzoeker berust (arrest Hof in zaak C-375/13, ██████████ EU:C:2015:37, punt 39).

1.2. Verzoeker is naar eigen zeggen de houder van de in het geding zijnde staatsobligaties. Voor zijn stelling dat de Helleense Republiek jegens hem tot betaling is verplicht, verwijst hij naar de emissievoorwaarden. Aldus refereert hij op toereikende wijze aan de gestelde rechtsverhouding tussen hem als koper en de Helleense Republiek als emittent van de staatsobligaties. Verzoeker vordert dat de verwerende staat de emissievoorwaarden in acht neemt dan wel schadevergoeding betaalt wegens de niet-inachtneming ervan. Gelet op deze cruciale vordering van verzoeker dient in het kader van het geschil over de bevoegdheid te worden aangenomen dat sprake is van een (afgeleide) verbintenis uit overeenkomst in de zin van artikel 7, punt 1, van de Brussel I bis-verordening. Ook volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) onderstelt de uitgifte van obligaties niet noodzakelijk de uitoefening van bevoegdheden die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die gelden in de betrekkingen tussen particulieren (arrest Hof in zaak C-226/13 e.a., ██████████ EU:C:2015:383, punt 53). Het Oberste Gerichtshof komt in het onderhavige geval dan ook tot de slotsom dat verzoeker in verband met de inachtneming van de emissievoorwaarden vordert dat de Helleense Republiek haar belofte tot betaling als emittent van de obligaties nakomt, alsook dat sprake is van een burgerlijke of handelszaak daar de uitgifte van de obligaties (schuldbewijzen aan toonder) geen uitoefening van openbaar gezag inhoudt (zie dienaangaande ook de conclusie van de advocaat-generaal in zaak C-226/13, ██████████ punt 62). **[Or. 9]**

2.1. Het is in overeenstemming met de rechtspraak van het Hof dat de plaats van uitvoering in de zin van artikel 7, punt 1, van de Brussel I bis-verordening niet autonoom dient te worden vastgesteld, maar op grond van het recht dat van toepassing is op de concrete verbintenissen uit overeenkomst (zie onder meer arrest Hof in zaak C-12/76, Industrie Tessili Italiana Como, EU:C:1976:133). Tussen partijen is niet in geschil dat het Griekse recht van toepassing is op de uit de obligatielening voortvloeiende rechtsverhouding.

2.2. Krachtens het Griekse recht kunnen – gelet op de uiteenzetting van partijen – meerdere plaatsen worden aangemerkt als plaats van uitvoering voor de in het geding zijnde verbintenis.

2.3 Gaat men uit van het standpunt van verzoeker, dan is enkel van belang op welke plaats de door de Helleense Republiek vrijwillig aangegane verbintenissen feitelijk worden uitgevoerd. Volgens dat standpunt dient artikel 321 van het Griekse burgerlijk wetboek te worden toegepast, op grond waarvan een geldschuld – in geval van twijfel – dient te worden voldaan op de plaats waar de schuldeiser zijn woonplaats heeft ten tijde van de verrichting van de prestatie. Verzoeker heeft zijn woonplaats binnen het rechtsgebied van het Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien.

■

2.4. Gaat men daarentegen uit van het standpunt van de Helleense Republiek, dan is de in geval van twijfel geldende regel van artikel 321 van het Griekse burgerlijk wetboek op grond van andere bepalingen van Grieks recht – inzonderheid de bepalingen van de Griekse wet nr. 2198/1994 – niet van toepassing. Volgens dat standpunt dient de Helleense Republiek aan de emissievoorwaarden jegens haar schuldeisers, tot wie verzoeker niet behoort, te voldoen in Griekenland. De doorverkoop van de staatsobligaties (bijvoorbeeld aan verzoekers depotbank) is weliswaar geoorloofd, maar kan op grond van artikel 6, punt 2, van de Griekse wet nr. 2198/1994 geen rechtsgevolgen sorteren ten voordele of **[Or. 10]** ten nadele van de Helleense Republiek als oorspronkelijke schuldenaar.

3.1. Uit de uiteenzetting van partijen blijkt – in het kader van het geschil over de bevoegdheid – dat verzoeker de door hem gestelde vordering op de Helleense Republiek heeft verkregen van zijn depotbank. Deze vordering is wellicht meermaals gecedeerd, aangezien de obligaties zijn verhandeld op de beurs van Athene. Derhalve rijst de vraag of de plaats van uitvoering in de zin van artikel 7, punt 1, onder a), van de Brussel I bis-verordening reeds wordt bepaald door de eerste overeenkomst waarbij de in het geding zijnde staatsobligatie is gecedeerd. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, komt voorts de vraag op of een bevoegdheid die aldus op enig ogenblik ontstaat, ook daarna ongewijzigd blijft niettegenstaande de latere cessies van de vordering, en dus ook geldt voor verzoeker, die de obligatie heeft gekocht van zijn depotbank.

3.2. Voor de zienswijze dat een eenmaal ontstane (internationale) bevoegdheid in stand blijft, pleit overweging 15 van de Brussel I bis-verordening, volgens welke de bevoegdheidsvoorschriften in hoge mate voorspelbaar moeten zijn, waarbij als beginsel geldt dat de bevoegdheid wordt bepaald door de woonplaats van de verweerder. Volgens de rechtspraak van het Hof is het omwille van de rechtszekerheid bovendien vereist dat de nationale rechter voor wie de zaak aanhangig is, zich zonder problemen over zijn bevoegdheid kan uitspreken, zonder dat hij de zaak ten gronde hoeft te onderzoeken, wat bijvoorbeeld in het geval waarin een vordering meermaals is overgegaan, onder bepaalde omstandigheden zeer veel moeite kost (arrest Hof in zaak C-269/95, ■ EU:C:1997:337, punt 27). Voorts lijkt met overweging 15 van de Brussel I bis-verordening de opvatting niet verenigbaar te zijn dat het – in het geval waarin de vordering meermaals **[Or. 11]** wordt gecedeerd en in de onderstelling dat latere cessies relevant zijn voor de bevoegdheid – denkbaar is dat een lidstaat (pas) door een latere cessie internationaal bevoegd wordt terwijl hij die bevoegdheid oorspronkelijk niet had.

4.1. Op grond van artikel 7, punt 1, onder a), van de Brussel I bis-verordening kan als rechter van de plaats van uitvoering niet alleen de rechter worden aangemerkt van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, moet worden uitgevoerd (juridische plaats van uitvoering), maar ook de rechter van de plaats waar deze verbintenis feitelijk is uitgevoerd. Deze bepaling kan ook aldus worden uitgelegd dat op grond daarvan voor de vaststelling van de plaats

van uitvoering, ongeacht wat daaromtrent eerder contractueel is afgesproken, beslissend is op welke plaats een jegens de eiser – in casu dus jegens verzoeker – vrijwillig aangegane verbintenis feitelijk wordt uitgevoerd. Wordt de bepaling aldus uitgelegd, dan wordt bij de beoordeling van de internationale bevoegdheid geen rekening gehouden met de oorspronkelijk gesloten overeenkomst en de juridische plaats van uitvoering waarin deze voorziet.

4.2. Voor deze benadering pleit dat geheel in het algemeen de plaats van uitvoering van de niet-verrichte contractuele prestatie – zo geen plaats van uitvoering is overeengekomen – dient te worden vastgesteld op grond van de *lex causae*. Tegen die benadering pleiten de reeds vermelde overweging 15 van de Brussel I bis-verordening en de omstandigheid dat in een geval als het onderhavige de (internationale) rechterlijke bevoegdheid, die mogelijk reeds in het leven is geroepen door de aanvankelijke overeenkomst, naderhand zou kunnen wijzigen.

4.3. Verzoeker stelt dat de Helleense Republiek tot nog toe enkel rente heeft bijgeschreven op een door hem in Oostenrijk aangehouden „rekening”. Bij afgeleide verbintenissen – zoals in casu de verbintenis tot schadevergoeding wegens wanprestatie – is voor de internationale bevoegdheid beslissend welke rechter internationaal bevoegd is ter zake van de niet-nagekomen hoofdverbintenis. De relevante [Or. 12] hoofdverbintenis – de (terug)betaling van de nominale waarde van de obligatie na het einde van de looptijd – is de verwerende staat volgens verzoeker evenwel feitelijk niet nagekomen. Derhalve rijst de vraag of de feitelijke uitvoering van alleen maar een nevenverbintenis – zoals in casu de bijschrijving van rente – in het specifieke geval kan worden aangemerkt als een feitelijke uitvoering in de zin van artikel 7, punt 1, onder a), van de Brussel I bis-verordening, die een feitelijke plaats van uitvoering oplevert. Tevens komt de vraag op of de bijschrijving op een „rekening” – die in casu weliswaar in Oostenrijk wordt aangehouden, maar niet noodzakelijk hoeft te worden aangehouden in de lidstaat waar de rekeninghouder zijn woonplaats heeft – kan worden aangemerkt als de feitelijke uitvoering van verbintenissen uit overeenkomst.

5. Mocht op grond van het voorgaande worden aangenomen dat in casu sprake is van een feitelijke uitvoering waar verzoeker zijn woonplaats heeft, dan rijst ten slotte – opnieuw tegen de hierboven geschetste achtergrond van overweging 15 van de Brussel I bis-verordening – de vraag of het feit dat reeds voordien door (een eerste) contractuele cessie een juridische plaats van uitvoering is komen vast te staan, eraan in de weg staat dat die feitelijke plaats van uitvoering in aanmerking wordt genomen, dan wel of verzoeker zich desondanks (eventueel naar keuze) ook kan beroepen op een feitelijke plaats van uitvoering in de zin van artikel 7, punt 1, onder a), van de Brussel I bis-verordening die pas later is komen vast te staan.

VII. Schorsing van de procedure

[OMISSIS][plaats, datum, stempel, ondertekening][OMISSIS]